

להיות בין המנהיגים בעם ובין המורים, ודו"ק בזה.

ל"ג, י"ח. ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך.

פירש"י: זבולן ויששכר עשו שותפות זבולן לחוף ימים ישכון ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשכר ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה וכו'. והנה⁶ בעל כרחנו אנו צריכים לומר שלעתיד לבוא תהיה ידיעתו של זבולן בתורה שוה לידיעתו של יששכר, דהלא היששכר והזבולן יושבים במחיצה אחת בישיבה של מעלה, וא"כ איך ישב שם זבולן ויפלפל בתורה עם כל גדולי הדורות בעוד שהוא אין לו מושג כלל בתורה, וכי לזה שכן יקרא? ובהכרח שחלקו בשותפות היא שיקבל ג"כ את הידיעות בתורה של היששכר.⁷

אבל צריך לבאר האיך באמת תהיה לו ידיעה זו, והלא למעשה הוא לא למד כל ימיו, ואפילו אי נימא שמלמדים לו את כל התורה כשעולה לישיבה של מעלה, אבל הלא אין התורה נקנית לאדם אלא ע"י חיים שלמים של עמל ויגיעה, ויששכר עצמו הוצרך לחזור על תלמודו מאה ואחת פעמים עד שהוכרר לו הענין כל צרכו, ואיך יזכה זבולן לזה על ידי לימוד חד פעמי?

6. מפי השמועה.

7. כעין זה כתבו כמה מהאחרונים, ומהם: החיד"א (ראש דוד פרשת קדושים): מחזיק תורה כיון שהיה סיבה שת"ח למד תורה כשבא לעולם העליון וזכה שמלמדים לו כל התורה עכ"ל; בספרו (לחם מן השמים פרשת ויחי): המחזיק בידי ת"ח יושב במחיצת ת"ח ויודע תורתו; החפץ חיים (שם עולם ח"ב פ"ו בהגה): ואם עושה כן אשרי חלקו ובדאי לא יחסר לו חלק תורתו כו' כי כודאי חלקו שמור שם וישיג שם ידיעת התורה הרבה מתורת יששכר וכו'; הגר"א קוטלר (משנת רבי אהרן ח"א דף מ"ו): וא"כ המחזיק תורה כבואו לעולם האמת וזכה להשגות מחודשות ועולמות מחודשים בתורה וכו'.

8. לאור זה היה אפשר לפרש הא דאיתא במנחות [דף ז' ע"א] שנשכחה מאבימי מסכת מנחות והיה הולך אצל רב חסדא ללומדה, ופירש"י משום יגעתי ומצאתי, והיינו שלא דוקא צריכה היגיעה להיות בתורה עצמה, ודו"ק.

והנראה בזה על פי מה דאיתא במסכת נדה [דף ל' ע"ב] שמלמדין את כל התורה כולה לאדם בזמן שהוא עובר וכשיוצא לאויר העולם בא מלאך וסוטרן על פיו ומשכחו כל התורה כולה עיי"ש. וביאור הענין הוא, דבאמת היה אפשר לכל אדם ללמוד את התורה כולה בלא עמל ויגיעה, אבל מכיון דאדם לעמל יולד ואין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה [ברכות ס"ג ע"ב] אז משכיחין ממנו את כל התורה שקיבל בלי שנתייגע, ועכשיו כשנולד מתחיל הוא בעבודת חייו, והיינו שהוא צריך לעמול בכוחות עצמו כדי לקנות שוב את התורה שנשכחה ממנו. ולפ"ז נפתח לנו פתח להכין ענין הזבולן, שמכיון שהוא התייגע כל ימיו לפרנס את יששכר בשביל שיוכל לעמול בתורה, א"כ הוא קיים את חיוב היגיעה המוטלת על האדם⁸ וא"כ כשעולה לישיבה של מעלה אז חוזרת התורה שלמד בימי עוברו ונעשית שלו, וא"כ אין הפשט שהוא קונה את ידיעת התורה בלא עמל, אלא שהעמל שלו מתרכז בפרנסת יששכר, והלימוד עצמו כבר נעשה ע"י המלאך בזמן עיבורו, ודו"ק.

ל"ד, א'. ויעל משה מערכת מואב גו' ויראהו ה' את כל הארץ את הגלעד עד דן ואת כל נפתלי גו' ואת הככר בקעת